

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Дилиянка Иванова Безлова, област на висше образование 4. „Природни науки“, професионално направление 4.4. „Науки за земята“, научната специалност „Екология и опазване на екосистемите“

Относно: дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 4. „Природни науки“, професионално направление 4.4. „Науки за земята“, научна специалност „Климатология“

Автор на дисертационния труд:

магистър Йелена Драган Светозаревич, редовен докторант към катедра „Климатология, хидрология и геоморфология“ при ГГФ на СУ „Св.Климент Охридски“, гр. София

Тема на дисертационния труд:

Пространствено-времеви параметри на валежите в трансграничния район България-Сърбия

Основание за представяне на становището: Член на научното жури за защита на дисертационен труд, съгласно Заповед РД-38-107/24.02.2025 на Ректора на СУ „Св.Климент Охридски“

Актуалност на темата

Темата на дисертационния труд е свързана с един от най-значимите проблеми на съвременното – климатичните промени и тяхното влияние върху различни сектори на икономиката – селско и горско стопанство, води, туризъм, както и опазването на природата, здравето, сигурността и живота на хората. Проучванията в тази област имат важно значение за предприемането на действия, насочени към смекчаване на негативните въздействия от изменението на климата и адаптиране на човечеството към тях.

Степен на познаване състоянието на проблема

Прегледът на литературния обзор, поместен в дисертационния труд, показва, че докторантът е много добре запознат със съществуващи глобални, регионални и

национални проучвания по темата- научни публикации, международни документи, резултати от проведени междудържавни срещи на високо равнище.

Цел, задачи, методи на изследване

Поставената цел на дисертационния труд съответства на тематичната му насоченост и е свързана с изследване на един от елементите на климата – валежите и техните пространствено-времеви параметри в трансграничния район България–Сърбия. Планирани са за решаване 5 задачи, с последователното изпълнение на които се осъществява и постигането на целта на дисертационния труд. Избраният методичен подход на изследване е в съответствие с целта и задачите и се основава на прилагането на съвременни математико-статистически и аналитични методи, както и ГИС за визуализация.

Структура и съдържание на дисертационния труд. Резултати от проучването

Дисертационният труд е в общ обем от 172 страници, от които 147 страници текст структурирани в 4 основни глави. Проучени и анализирани са 146 източника на информация.

В първа глава са разгледани теоретичните основи на проучването. Втората глава включва характеристика на обекта на изследване и приложения методичен подход. В третата глава, която е с най-голям обем, са представени резултати за пространствено-времевите изменения на валежите, включващи статистически характеристики на месечните валежи и сезонните валежи, наблюдаваните промени в режима на валежите, хронологичните изменения и ерозивност на валежите. Отделено е и внимание на плювиометричната континенталност на климата.

Резултатите от изследването са правилно структурирани и представени, подкрепени с графичен и табличен материал, съчетан с текстови обяснения. За обработката на значителния обем първични данни е използван подходящ статистически апарат за доказване значимостта на получените резултати и статистическата достоверност.

В резултат на проведеното проучване и синтезираната и обобщена информация, са формулирани изводи, които показват повишена променливост в пространственото и времево разпределение на валежите, както и различия в тяхната интензивност и продължителност, които водят до екстремни явления като засушавания и наводнения.

Онагледеност на получените резултати

Получените резултати са подходящо онагледени, включващи 37 броя фигури и 16

таблици.

Приноси

Приносите са разпределени в три групи – научни, научно-приложни и научно-методични. Приемам, че те вярно отразяват научните достойнства на дисертационния труд.

Коментари и въпроси

Дисертацията е много добре оформена и онагледена. Към докторант Йелена Светозаревич имам следния въпрос:

В изводите посочвате, че климатичната нестабилност ще се увеличава в бъдеще, вероятно ще се увеличават и екстремните явления. В обследвания от Вас район, в кои части съществува потенциална опасност от наводнения и в кои – недостиг на водни ресурси? Възможно ли е да бъдат засегнати и природни обекти под режим на защита?

Публикации по дисертационния труд

Представени са три публикации, една е самостоятелна и две- в съавторство. Две от публикациите са в списания, едното индексирано в Scopus, и една е изнесена на научна конференция. Публикациите отразяват съществени части от дисертацията. Според действащия по време на обучението на докторанта Правилник за прилагане на закона за развитието на академичния състав в Република България, точките от трите публикации са 50:

Група показатели	Публикация	Точки
Г7	Popov, H. Svetozarevic, J. 2021. Changes and contemporary trends in the annual amounts of precipitation in Serbia, 2021, Journal of the Bulgarian Geographical Society, Volume 44 (2021) 73–79. DOI: 10.3897/jbgs.e77102	20
Г8	Svetozarevic, J. 2022. Precipitation changes in the hills of the upper Nišava river basin (1961-2020), Пиротски зборник, бр. 47, 119-1322. DOI: 10.5937/pirotzbor2247119S	20
	Svetozarevic J., Nikolova N. 2021. Seasonal distribution of extreme precipitation months in Northwest Bulgaria. Bulgarian Academy of Sciences Climate, Atmosphere and Water Research Institute, Third conference “Climate, atmosphere, and water resources in the face of climate change”, 14–15 October 2021, Sofia, Bulgaria, ISSN: 2683-0558, vol. 3, 15-23	10

Кандидатът не е предоставил данни за цитирания от други автори.

Автореферат

Представеният автореферат, в обем от 44 страници, е разработен съгласно изискванията на ЗРАСРБ и отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд. Освен представяне на дисертацията, авторефератът включва научно-приложните приноси и списък на публикациите по дисертационния труд.

Авторство на резултатите

Приложената справка от направена проверка с помощта на специализиран софтуер за авторството и оригиналност на дисертационния труд показва, че той е самостоятелно научно изследване на докторанта.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представеният от докторант Йелена Драган Светозаревич дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на СУ „Климент Охридски“ за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя ПОЛОЖИТЕЛНО.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на магистър Йелена Светозаревич образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 4. „Природни науки“, професионално направление 4.4. „Науки за земята“, научната специалност „Климатология“.

Дата: 05.05.2025 г.

гр. София

ИЗГОТВИЛ

СТАНОВИЩЕТО:

/проф. д-р Д. Безлова/